

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΩΡΟΝ

(Γενική παρουσίασις)

Τοῦ κ ΣΩΤΗΡΙΟΥ Ι. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Ε.Μ.Π.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις συναρτᾶται πρὸς τὸν χρόνον τῆς πορείας τῆς, τὸν χώρον τῆς πραγματοποιήσεώς τῆς καὶ τὸ εὖρος τοῦ πεδίου τῆς.

Ἐξ ἀπόψεως χρονικῶν ἐξελίξεων, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις ἀκολουθεῖ συνεχῆ ἀνιούσαν. Ἐπιδιώκεται ἡ ἀδιάκοπος ἀνέλιξις τῆς οἰκονομίας χωρὶς καθορισμὸν τέρματος, τιθεμένου ὡς ἰδεώδους στόχου. Τὸ ἐπιζητούμενον εἶναι νὰ προηγηθῆται εἰς ἔντασιν ρυθμοῦ ἢ ἄνοδος τοῦ εἰσοδήματος ἔναντι τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ὥστε νὰ βελτιοῦνται τὸ μέσον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, βοηθούσης δὲ καὶ τῆς ἀναδιανομῆς τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος νὰ ἀνυψοῦνται τὸ ἐπίπεδον τῆς εὐημερίας τοῦ πληθυσμοῦ (κοινωνικὴ ἀνάπτυξις).

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ χώρου, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις δὲν κρίνεται ὀρθὸν νὰ ἐντοπίζεται εἰς τὰς περιοχάς, πρὸς τὰς ὁποίας ὑπάρχει τάσις νὰ συγκεντροῦνται αἱ παραγωγικαὶ δραστηριότητες. Πρόσφορα μέτρα πολιτικῆς ἐπιβάλλεται, διὰ πολλοὺς λόγους, νὰ ὀδηγοῦν εἰς οἰκονομικὴν ἀποκέντρωσιν καὶ σύμμετρον ἀνάπτυξιν τῶν περιφερειῶν.

Ὡς πρὸς τὸ εὖρος τοῦ πεδίου τῆς ἀναπτύξεως, τοῦτο εἶναι σκόπιμον νὰ ἐκτείνεται εἰς τὸν μεγαλύτερον δυνατὸν βαθμὸν, ὥστε πολλοὶ κλάδοι νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ γενικοῦ σκοποῦ, μὲ ἄνισον ἔστω συμμετοχὴν εἰς τὸ περιφερειακὸν ἢ τὸ καθολικὸν ἔθνικόν εἰσόδημα. Ἐπειδὴ, ἐξ ἄλλου, εἰς τὰς καθ' ἕκαστα περιοχάς ποικίλλουν τὰ δεδομένα τῆς δυναμικῆς κινητοποιήσεως τῶν παραγωγικῶν κλάδων, εἶναι σκόπιμος ὁ διαφορισμὸς εἰς τὴν ἀφετηρίαν τῆς ἀναπτύξεως.

Ὅπως δὲ ποτε, τὴν προέχουσαν θέσιν κατέχει ἐν προκειμένῳ, ἡ βιομηχανία, ἥτις, καλῶς κατανοημένη εἰς τὸν χώρον, δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ταχύτεραν καὶ εὐρύτεραν ἀνάπτυξιν.

Ἡ βιομηχανία, προαγομένη, ἔχει λίαν ἐποφελεῖς κοινωνικοοικονομικοὺς ἀντικτύπους. Ἄφ' ἑνὸς συμβάλλει εἰς τὴν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐνισχύει τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ὅλην οἰκονομίαν γενικώτερον.

Πράγματι, τὰ καταναλωτικά βιομηχανικά προϊόντα βελτιώνουν τὴν ὕλικὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων, ἀφοῦ παρέχονται εἰς αὐτὰ εὐρύτεραι καὶ ποικιλώτεραι ἱκανοποιήσεις δι' ἀγαθῶν ἀνωτέρας βιοτικῆς στάθμης.

Ἡ εὐμενὴς ἐπίδρασις τῆς βιομηχανίας ἐπὶ τῶν κλάδων τῆς παραγωγῆς ἐκδηλοῦται κυρίως διὰ τῆς προωθήσεως : α) τῆς γεωργίας, χάρις εἰς τὰ παρεχόμενα εἰς αὐτὴν τεχνικά μέσα ἐκμεταλλεύσεως καὶ τὰς δυνατότητας ἐπεξεργασίας τῶν προϊόντων τῆς, β) τῶν μεταφορῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου, λόγω τῆς ἐπερχομένης διευρύνσεως εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν, καὶ γ) τῶν ὑπηρεσιῶν, πρὸς τὰς ὁποίας στρέφεται ἡ ζήτησις τῶν ἠδξημένων εἰσοδημάτων ἐκ τῆς βιομηχανίας.

Ἄλλ' αἱ ἐποφελεῖς ἐπιπτώσεις τῆς βιομηχανίας σημειοῦνται καὶ πρὸς ἄλλας πλευράς. Διὰ τῆς βιομηχανίας προωθεῖται ἡ ἐπιχειρηματικότητα καὶ ἡ τεχνικὴ πρόοδος.

Ἡ βιομηχανία, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς τῆς, προάγει τὴν ἐπιχειρηματικότητα, δεδομένου ὅτι εἰς τὸν κλάδον τοῦτον, κατ' ἐξοχὴν, εἶναι ἀπαραίτητοι αἱ ἐπινοήσεις προσπόρων συνδυασμῶν, ἢ κατὰστρωσις προγραμμάτων, ἢ καλλιέργεια τῆς προσαρμοστικότητος καὶ ἡ χάραξις προοπτικῶν στηριζομένων εἰς νέους προσανατολισμούς.

Ἡ σχέση τῆς βιομηχανίας πρὸς τὴν τεχνικὴν πρόοδον εἶναι στενωτάτη. Ἡ τεχνολογικὴ ἐπανάστασις ἐταυτίσθη μὲ τὴν βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν, τόσον εἰς τὴν πρώτην — τὴν ἀρχικὴν — ὅσον καὶ εἰς τὴν δευτέραν — τὴν σύγχροσον — φάσιν τῆς. Αἱ ἀλληλεπιδράσεις τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς βιομηχανικῆς προόδου εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένα. Τὰ ἐπινοηθέντα τεχνικά μέσα καὶ αἱ ἐφαρμοσθεῖσαι τεχνολογικαὶ μέθοδοι προώθησαν ἀσφαλῶς τὴν βιομηχανικὴν δραστηριότητα. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐπεκταθεῖσα βιομηχανικὴ οἰκονομία ἀπετέλεσε πλαίσιον διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τῆς τεχνικῆς προόδου. Αἱ ἔρευναι ἐντὸς τῶν βιομηχανιῶν προάγουσιν τὰς ἐπινοήσεις μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐμφάνισιν νέων τεχνικῶν μέσων καὶ μεθόδων.

Τέλος, διὰ τῆς βιομηχανίας ἀνέρχεται ταχέως τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ ἡ ἀπασχόλησις.

Ἡ ἐντατικὴ χρησιμοποίησις τῶν νεωτέρων τεχνολογικῶν καὶ ὀργανωτικῶν μεθόδων εἰς τὴν βιομηχανίαν ἔχουν, ὡς συνέπειαν, τὴν οὐσιώδη αὐξησιν τῆς παραγωγικότητος, ἐνῶ παραλλήλως ἡ, χάρις εἰς τὴν τεχνικὴν πρόοδον, διάνοιξις νέων ὀριζόντων βιομηχανικῆς δράσεως διευρύνει τὰ πλαίσια τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἀποτέλεσμα τῶν δύο τούτων ἐπακολουθῶν τῆς τεχνικῆς — τῆς ἀνόδου τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς διευρύνσεως τῶν παραγωγικῶν πλαισίων — εἶναι ἡ ταχεῖα ἀνοδος τοῦ εἰσοδήματος μὲ βάσιν τὴν βιομηχανίαν. Διὰ τοῦτο, προϊούσης τῆς οἰκονομικῆς ἀναδιάρθρωσεως (αὐξησις τοῦ ποσοστοῦ τῆς συμμετοχῆς τῆς βιομηχανίας εἰς βᾶρος τῆς γεωργίας), διαπιστοῦται ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ εὐμενὴς ἐπίδρασις τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως εἶναι ὄχι μόνον ἄμεσος, ἀλλὰ καὶ ἔμμεσος. Ἡ ἄμεσος αὐξησις τῆς ἀπασχολήσεως ἐπέρχεται ἐκ τῆς ἰδρύσεως νέων μονάδων μεταποιήσεως καὶ τῆς ἐπεκτάσεως

των ύφισταμένων. Δέν είναι όμως ανάλογος πρὸς τὴν ἀνοδὸν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἡ αὐξήσις τῆς ἀπασχολήσεως, λόγῳ τῶν χρησιμοποιουμένων νεωτέρων τεχνικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἐξοικονομοῦν ἀνθρώπινην ἐργασίαν.

Μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ἔμμεσος συμβολὴ τῆς βιομηχανίας εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀπασχολήσεως, ἀφοῦ, χάρις εἰς αὐτήν, διευρύνεται τὸ ἔργον τοῦ τομέως τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὰς ὁποίας μετατοπίζεται συνεχῶς ἡ δομὴ τῆς οἰκονομίας. Ἡ ὀργανικὴ ἐξάπλωσις τῶν τριτογενῶν δραστηριοτήτων, συνεπαγομένη αὐξήσιν τῆς παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως, συνιστᾷ ἔμμεσον ἀποτέλεσμα τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ἀφοῦ τὰ ἐκ ταύτης προκύπτοντα χρηματικά εἰσοδήματα στηρίζουν τὴν αὐξοῦσαν ζήτησιν ὑπηρεσιῶν.

Ἐκ τῶν λόγων τούτων, δικαίως θεωρεῖται ἡ βιομηχανία ὡς βασικὸς παράγων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν.

* * *

Κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἐμφανίζονται ὀρισμένα τρωτὰ καὶ δῆ :

α) Στροφή, σχεδὸν ἀποκλειστικὴ, τῶν ἐπιχειρηματιῶν πρὸς τοὺς κλάδους ἐλαφρῆς βιομηχανίας. Τοῦτο συμβαίνει, διότι οἱ ἐπιχειρηματῆαι, οἱ ὁποῖοι ἐπιδίδονται πρῶτοι εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἶναι ἔμποροι εἰθισμένοι εἰς ταχεῖαν ἀπόδοσιν τοῦ κεφαλαίου των. Τοῦτο ὑπόσχεται μόνον ἡ ἐλαφρὰ βιομηχανία, ἡ ὁποία, ἐξ ἄλλου, εἶναι ὀλιγώτερον ἀπαιτητικὴ εἰς κεφάλαια, πείραν καὶ τεχνικὴν εἰδικευσιν ἐν σχέσει μὲ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν.

β) Συγκέντρωσις τοῦ πλείστου τῆς βιομηχανίας περίξ μιᾶς ἢ δύο μεγάλων πόλεων. Ἡ συγκέντρωσις αἰτιολογεῖται ἐκ τῆς ἐξασφαλίσεως εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα εὐνοϊκωτέρων συνθηκῶν, ἐξ ἀπόψεως καταναλωτικῶν δυνατοτήτων, ἐργατοτεχνικοῦ δυναμικοῦ, διαθεσίμου ἐνεργείας καὶ ἐξωτερικῶν οἰκονομιῶν (τράπεζαι, ἐμπόριον, συγκοινωνίαι κλπ.). Εἰς ταῦτα προστίθεται συνήθως καὶ ἡ μορφή τοῦ διοικητικοῦ συστήματος. Τοῦτο εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας χώρας εἶναι, κατὰ κανόνα, συγκεντρωτικόν, ὡθοῦν εἰς προτίμησιν τῆς κεντρικῆς περιοχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν συγκεντροῦται, καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους λόγους, τὸ πλείστον τῆς βιομηχανίας.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι γενικόν, παρατηρηθὲν τόσον κατὰ τὸ παρελθόν (εἰς τὰς σήμερον προηγμένας χώρας) ὅσον καὶ κατὰ τὴν πρόσφορον ἐποχὴν (εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας περιοχάς). Οὕτως, εἰς τὴν Βραζιλίαν καὶ τὰς Φιλιππίνας, ἄνω τοῦ 50 % τῆς ὅλης βιομηχανικῆς δραστηριότητός των συγκεντροῦται εἰς μίαν πόλιν.

Κατὰ τὸ δεῦτερον στάδιον τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως δημιουργοῦνται προϋποθέσεις συμβάλλουσαι εἰς τὴν ἄρσιν τῶν τρωτῶν τούτων. Οὕτω, σημειοῦται στροφή πρὸς τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν. Ἡ διαμορφουμένη βαθμηδὸν «βιομηχανικὴ νοοτροπία», ἡ ἀποκτωμένη πείρα καὶ ἡ μεγαλυτέρα κεφαλαιακὴ ἐπάρκεια καθιστοῦν δυνατὴν τὴν ἀνάληψιν πρωτοβουλιῶν εἰς τὸν τομέα τῆς βαρείας βιομηχανίας. Ἐξ ἄλλου, ἡ βαθμιαία βελτίωσις τῶν συνθηκῶν εἰς τὴν περιφέρειαν (ἀνοδος εἰσοδήματος,

συγκοινωνιακόν καί τραπεζικόν δίκτυον, διαθέσιμος ηλεκτρική ἐνέργεια κλπ.), ἐν συνδυασμῷ καί μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀποκεντρωτικοῦ συστήματος διοικήσεως καί πολιτικῆς προστασίας τῆς ἐπαρχιακῆς βιομηχανίας, συντελοῦν εἰς τὴν ἀποκέντρωσιν τῆς βιομηχανίας.

* * *

Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνεπάγεται τὴν πληθυσμιακὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καί τὴν προϋποθέτει. Οὕτω, παρατηρεῖται μετατόπισις πληθυσμοῦ ἀπὸ μὴ βιομηχανικὰς χώρας πρὸς βιομηχανικὰς καί ἀπὸ τὴν ὑπαιθρον πρὸς τὰς πόλεις πρὸς ἐπ' ἀνδρωσιν τῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ, κατ' ἐξοχὴν, δραστηριότητα τῶν προηγμένων χωρῶν καί τῶν ἀστικῶν κέντρων. Ἐξ ἄλλου, συχνά διαπιστοῦται ἀδυναμία ἀναπτύξεως ἀξιολόγου βιομηχανικῆς δραστηριότητος (ἢ κάμψις τοῦ ρυθμοῦ αὐτῆς) ἐκ τοῦ λόγου τῆς πληθυσμιακῆς ἀνεπαρκείας, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ὁποίας παρέχονται κίνητρα πρὸς προσέλκυσιν ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Ἀντιθέτως, ἡ ὑπαρξίς δημογραφικῶν πλεονασμάτων ὑποκινεῖ τοὺς ὑπευθύνους εἰς τὴν ἴδρυσιν μονάδων μεταποιήσεως ἐγχωρίων ἢ ξένης προελεύσεως ὕλων ἐπὶ τῷ τέλει τῆς δημιουργίας ἀπασχολήσεως.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἱ διαπιστωθεῖσαι μετατοπίσεις, αἱ ἐξωτερικαὶ πρὸς τὰς Η.Π.Α. καί τὴν Γερμανίαν καί αἱ ἐσωτερικαὶ πρὸς τὰς περιοχὰς Πρωτευούσης καί Θεσσαλονίκης, εἶχον ὡς κυρίαν αἰτίαν τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν εἰς τοὺς τόπους προορισμοῦ πρὸς τοὺς ὁποίους κατηθύνθη τὸ διαθέσιμον ἐργατικὸν δυναμικὸν τῶν μὴ ἐκβιομηχανισμένων περιοχῶν. Ἀλλὰ καί ἀντιστρόφως, ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη ἐκεῖ ὅπου ὑφίστατο πληθυσμιακὴ ἐπάρκεια. Προπο- ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη ἐκεῖ ὅπου ὑφίστατο πληθυσμιακὴ ἐπάρκεια. Προπο- λεμικῶς π.χ. ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μεταναστεύσεως πρὸς Η.Π.Α. καί ἡ εἰσροὴ τῶν προσφύγων ἀπετέλεσαν γεγονότα συντελεστικά τῆς πληθυσμιακῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας, ἣτις ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνάληψιν βιομηχανικῶν πρωτοβουλιῶν καί δὴ εἰς τοὺς τόπους ὅπου συνεκεντρώθη σχετικῶς μέγας πληθυσμὸς. Οὕτως, εἰς ὠρισμένα προάστια τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης (Νέα Ἴωνία πρωτίστως) ἀνεπτύχθη, μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῶν ἐτῶν 1922 - 23, ἡ κλωστο- ὑφαντουργία, ἣτις εἶναι ἐργατοβόρος βιομηχανικὸς κλάδος. Ἀλλὰ καί σήμερον, ὅτε ἡ συνεχιζομένη μείωσις τῆς γεννητικότητος καί ἡ προηγηθεῖσα εὐρεῖα μετα- νάστευσις προεκάλεσαν στενότητα εἰς τὴν προσφορὰν τῆς ἐργασίας, δημιουργεῖται πιθανὸς κίνδυνος ἀνασχέσεως τοῦ ρυθμοῦ περαιτέρω βιομηχανικῆς ἀνα- πτύξεως ἐκ δημογραφικῶν λόγων. Διὰ τοῦτο δὲ καί μελετᾶται ἡ ἐγκαιρὸς ἀντι- μετώπισις τοῦ ἐνδεχομένου τούτου.

* * *

Προϊούσης, ὅμως, τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ἐμφανίζονται ἕτερα τρωτά, μεταξύ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν καταλαμβάνουν σήμερον τὰ πλήγματα κατὰ τοῦ φυσικοῦ καί τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ ἀλόγιστος ἐκμετάλ- λευσις τῶν φυσικῶν πόρων ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὑποβάθμισιν τῶν πλουτοπαραγωγι- κῶν πηγῶν, ἡ δὲ λειτουργία τῶν συγχρόνων ἐργοστασίων, μὴ ἀκολουθοῦσα ὀρισμένους κανόνας, προκαλεῖ ρύπανσιν τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ ὑποβάθμισις

των φυσικῶν πόρων καὶ ἡ ρύπανσις τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῶν ὑδάτων, ἐπακόλουθα τῆς βιομηχανικῆς προόδου, συνιστοῦν τὸ κόστος τῆς ταχείας ἀναπτύξεως καὶ ἀποτελοῦν μακροχρονίως παράγοντα ἀνασχέσεως τῆς ἀναπτύξεως.

Δεδομένου ὅτι τὰ πλήγματα τοῦ περιβάλλοντος ἐπηρεάζουν δυσμενῶς τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς, ἡ σύγχρονος τάσις εἶναι νὰ προγραμματίζεται πλέον λελογισμένη χρησιμοποίησις τῶν πόρων καὶ λειτουργία τῶν μονάδων εἰς βάρος, ἔστω, τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως.

* * *

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτουν δύο βασικαὶ ἐπιδιώξεις τῆς βιομηχανικῆς πολιτικῆς: α) ἡ καλλιτέρα κατανομή τῶν μονάδων εἰς τὸν χῶρον, ἥτις ἐνδιαφέρει μὲν περισσότερο τὰς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένας χώρας, ἀλλὰ δὲν ἐλλείπουν τὰ σχετικὰ προβλήματα καὶ εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας περιοχάς, καὶ β) ἡ ἀποτροπὴ τῶν πληγμάτων τοῦ περιβάλλοντος, ἥτις ἐνδιαφέρει τὸ σύνολον τῶν χωρῶν καὶ δὴ, τὰς μὲν προηγμένας μᾶλλον πρὸς ἐξυγίανσιν ἐναντι τῶν ρυπάνσεων, τὰς δὲ ἀναπτυσσομένας μᾶλλον πρὸς πρόληψιν τῶν δεινῶν.

Ὁ σύγχρονος προγραμματισμὸς τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἐπίτευξιν βιομηχανικῆς ἐξελιξέως ταχείας, ἀλλὰ καὶ λελογισμένης, ὡς καὶ ὀρθῶς κατανεμημένης εἰς τὸν χῶρον, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτευχθῇ, ἂψ ἑνός, ἀποκέντρωσις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, καί, ἂψ ἑτέρου, νὰ ὀργανωθῇ ἡ ἐγκατάστασις καὶ ἡ λειτουργία τῶν μονάδων τῆς μεταποιήσεως κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ἡ πρόκλησις ρυπάνσεως τοῦ περιβάλλοντος.

Ὡς πρόσφορα μέσα πρὸς τοῦτο θεωροῦνται :

1. Ὁ χωροταξικὸς σχεδιασμὸς τῆς βιομηχανίας. Δι' αὐτοῦ καθορίζονται οἱ χῶροι ἐγκαταστάσεως τῶν ἐργοστασίων, μὲ κατεύθυνσιν νὰ ἀπομονωθοῦν αἱ ὄχλοῦσαι βιομηχανίαι. Ἐπὶ πλέον, καθιερῶνται κανόνες, οἵτινες, ἐφαρμοζόμενοι, συμβάλλουν εἰς τὴν πρόληψιν τῆς ρυπάνσεως, προκειμένου περὶ νεοῖδρυμένων, ἢ τὴν ἐξυγίανσιν, προκειμένου περὶ παλαιότερων βιομηχανιῶν. Ἐτέρα ἐπιδιώξις τοῦ χωροταξικοῦ σχεδίου εἶναι ὁ προσδιορισμὸς πόλων βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, οἵτινες, ὀργανούμενοι καταλλήλως, θὰ δύνανται νὰ ἀποκτήσουν αὐτοδυναμίαν. Εἰς τὰς καθοριζόμενας βιομηχανικὰς ζῶνας ἐγκαθίστανται τοῦ λοιποῦ αἱ βιομηχανικαὶ μονάδες μὲ ἐπιτακτικὰς ὑποχρεώσεις ὄρων λειτουργίας.

2. Ἡ ὑποδομὴ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ὑποδομῆς, δαπάναις τοῦ Κράτους συνεπάγεται τὴν προσέλευσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, καθόσον τὰ ἔργα ταῦτα καθιστοῦν τὸν ἐπιλεγόμενον χῶρον βιομηχανικῶς ἀναπτύξιμον ὑπὸ συνθήκας μειωμένου κόστους παραγωγῆς. Σοβαρὸν ἔργον ὑποδομῆς τῆς λελογισμένης ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας θεωρεῖται ἡ ὀργάνωσις βιομηχανικῶν περιοχῶν. Εἰς αὐτάς διαρρυθμίζεται καταλλήλως ὁ χῶρος, πρὸς ἀνέγερσιν ἐργοστασίων, βελτιοῦνται αἱ συγκοινωνιακαὶ συνθήκαι (ὄδικόν δίκτυον — λιμενικὰ ἔργα), ὀργανώνονται ποικίλαι ἐξυπηρετήσεις τόσον ἀμέσου χαρακτῆρος (ὑδρευσις, ἀποχέτευσις, ἠλεκτρικόν

ρεύμα, τηλεφωνική σύνδεσις κλπ.), ὅσον καὶ ἐμμέσου (τεχνική ἐκπαίδευσις, οἰκισμοί, κοινωνικαὶ ὑπηρεσίαι).

3. Ἡ παροχὴ εἰδικῶν κινήτρων καὶ εὐνοιῶν διὰ τὴν ἀποκέντρωσιν τῆς βιομηχανίας. Τῆς θεσπίσεως κινήτρων καὶ τῆς παροχῆς εὐνοιῶν ἀπαραίτητον εἶναι νὰ προηγηθῇ ἐπισημάνσις τῶν ἀναπτυξίμων πόρων κατὰ περιοχάς καὶ τῶν συγκριτικῶν πλεονεκτημάτων ἐκάστης τούτων. Ἀκολουθῶς ἀπαιτεῖται μελέτη τῶν μέτρων, τὰ ὅποια θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπηρεάσουν τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν πρὸς ἀνάπτυξιν συναφῶν δραστηριοτήτων. Ὅπωςδὴποτε, τὰ θεσπιζόμενα κίνητρα δεόν νὰ εἶναι ἰσχυρά, σταθερὰ καὶ καταλλήλως διαφοροποιημένα, κατὰ τόπους καὶ κλάδους, διὰ νὰ ἐπιτελέσουν τοὺς σκοποὺς, διὰ τοὺς ὁποίους τίθενται.

4. Ἡ πολεοδομικὴ διαμόρφωσις. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀναπτύξεως ἐπὶ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ γεννᾷ τὴν ἀνάγκην προσφόρου διαμορφώσεως τῶν πόλεων πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀρρυθμιῶν, τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ εἰσροὴ νέου πληθυσμοῦ εἰς ὄρισμένας ἰδίως τοποθεσίας. Πρὸς τοῦτο ἐκπονοῦνται καὶ ἐκτελοῦνται σχέδια ἐξασφαλίζοντα τὴν ὀργάνωσιν οἰκισμῶν, ἀνταποκρινόμενων λειτουργικῶς εἰς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις, εἰς θέσεις χωριστὰς ἀπὸ τὰς βιομηχανικὰς ζώνας. Ἐξ ἄλλου, ἡ παρατηρουμένη συγκέντρωσις ἐργοστασίων εἰς ὄρισμένας περιοχάς ἐκτὸς τῶν ἀστικῶν κέντρων, διὰ διαφόρους λόγους, δίδει τὴν εὐκαιρίαν εἰς ἴδρυσιν νέων πόλεων μὲ συγκροτήματα κατοικιῶν διὰ τοὺς ἐργάτας, οἵτινες ἐλκόμενοι νὰ στεγασθοῦν εἰς αὐτάς, συμβάλλουν εἰς ἀποσυμφορήσιν τῶν μεγαλουπόλεων.

Ἐπὶ τὰς προϋποθέσεις ταύτας, δύναται νὰ ἀναμένεται γοργὴ καὶ ὑγιὴς βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις μὲ οὐσιώδεις ἀντανακλάσεις εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους καὶ μὲ τελικὸν ἐπίτευγμα τὴν ταχεῖαν περιφερειακὴν καὶ ἐθνικὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν.

* *

Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία, ἀναπτυχθεῖσα, ἐν πολλοῖς, χωρὶς προγραμματισμόν, δὲν ἐξηπλώθη εἰς τὸν χῶρον ὀρθολογικῶς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὀρισμένων θετικῶν καὶ ἀποθετικῶν παραγόντων, οἱ ὅποιοι ὠδήγησαν εἰς διπλὴν δυσαρμονίαν. Ἀφ' ἐνός συνεκεντρώθη μέγα μέρος τῶν βιομηχανιῶν εἰς τὴν κεντρικὴν περιοχὴν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν μεγίστην ἀναλογίαν τοῦ συνόλου κατέλαβεν ἡ ἐλαφρὰ βιομηχανία.

Ἡ διαμορφωθείσα κατάστασις μετεβλήθη, ἐν τινι μέτρῳ, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, ὅποτε τὸ μὲν ἤρχισαν ἀναπτυσσόμεναι βιομηχανικῶς καὶ ἕτεραι περιοχαὶ καὶ δὴ ἡ τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ δὲ ἰδρύθησαν ἀξιόλογοι τινες μονάδες βαρείας βιομηχανίας.

Ἡ προοπτικὴ τοῦ μέλλοντος εἶναι πλέον αισιόδοξος ὡς πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς μερίδος τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν ὅλην βιομηχανικὴν οἰκονομίαν τῆς Χώρας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλάδων τῆς βαρείας βιομηχανίας. Ἡ ἀκολουθουμένη πολιτικὴ ἐπὶ τῶν ἔργων βιομηχανικῆς ὑποδομῆς, τῶν κινήτρων πρὸς ἐνθάρρυν-

σιν τῆς περιφερειακῆς οἰκονομίας καὶ τῆς προσελκύσεως τῆς ξένης ἐπιχειρηματικότητος προοιωνίζουσι τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν.

Πέραν ὁμῶς τῆς διὰ τῶν ἀνωτέρω μέσων προωθήσεως τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸν ἐπαρχιακὸν χῶρον, ἐπάναγκες ἐκρίθη νὰ καταρτισθῆ χωροταξικὸν σχέδιον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθορισθοῦν αἱ ζῶναι συγκεντρώσεως τῆς βιομηχανίας μὲ διπλοῦν σκοπὸν : τὸν διαχωρισμὸν τῶν ἀπὸ τὰς λοιπὰς ζῶνας (κατοικίας, τουρισμοῦ, γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασῶν) καὶ τὴν ἀποτελεσματικώτεραν ἐντὸς αὐτῶν λειτουργίαν τῶν μονάδων μεταποιήσεως.

Συμφώνως πρὸς τὸ ἐκπονηθὲν Σχέδιον Προγράμματος Μακροχρονίου Προοπτικῆς, καθορίζονται ὡς ἀναπτύξιμοι 7-8 κύριοι βιομηχανικοὶ πόλοι, διὰ μέσου τῶν ὁποίων προσδοκᾶται νὰ ἐπιτευχθῆ ὀρθολογικὴ περιφερειακὴ ἀνάπτυξις.

“ Λ Ο Γ Ι Σ Τ Η Σ , ,

Μηνιαία Λογιστικὴ Φορολογικὴ καὶ Οἰκονομικὴ
Ἐπιθεώρησις

Ἐπιστημονικὸν καὶ Ἐπαγγελματικὸν Βῆμα τῶν
Ἑλλήνων Λογιστῶν

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ, Οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων Ἐπιστημόνων καὶ εἰδικῶν.

ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΣ, Ἐπὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ φορολογουμένου τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος, τοῦ Κώδικος Φορολογικῶν Στοιχείων, τῶν Διοικητικῶν λύσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν φορολογικῶν Δικαστηρίων καὶ τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας καὶ νομολογίας

ΔΡΟΦΟΓΡΑΦΙΑ, Ἄρθρα καὶ μελέται ἐπὶ τῶν σπουδαιότερων θεμάτων τῆς Λογιστικῆς, τῆς φορολογίας καὶ τῆς Ἰδιωτικῆς οἰκονομίας. Ἐπαγγελματικὴ κίνησις τῶν Ἑλλήνων Λογιστῶν.

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «**ΛΟΓΙΣΤΟΥ**»

Ὁδὸς Πανεπιστημίου 44 — Ἀθῆναι (τηλ. 622.737)